

Никола Вапцаров - "Песен за човека" (есе)

Публикувано от mOn на 04.05.2010

Никола Вапцаров - "Песен за човека"

Какво представлява човека (есе)

Какъв е смисълът на съществуването на човека? Какво е неговото място в света и доколко този избор зависи от него? Още от древността човек си е задавал тези въпроси. Такива са търсеният и на лирическият герой от стихотворението „Песен за човека“ в неговия неутолим копнеж по истината. „Човекът е подлец, но подлец е и оня, който го нарича подлец“, т. е. човекът е просто човек с присъщия му потенциал за добро и зло, ако си припомним думите на великия руски писател и хуманист Достоевски. В своите „Записки от мъртвия дом“ той вижда на дъното на душата на престъпника-убиец да блести нещо човешко. И ако западната литература твърде дълго търси да види у човека звяра, то руската класическа литература търси човека в звяра. Вапцаров се доближава до Достоевски в това свое виждане за човека в стихотворението си „Песен за човека“. Станал убиец под натиска на обстоятелствата и попаднал в затвора, човекът отново намира човешкото в себе си...

Горните въпроси си задаваме и ние, съвременните хора. Днес печатът също е пълен със съобщения за убийства и грабежи: по улиците и в дискотеките младите хора убиват и биват убивани. Защо? Времето на Вапцаров, когато „не стига ти хляба, залитнеш от мъка и стъпиш в погрешност на гнило“, е отдавна минало. Но днес това минало отново се възражда. И днес хлябът също не стига: почти във всяко второ семейство има или гладуващи възрастни хора, или безработни в разцвета на своите сили. От друга страна, младите искат вече да живеят като в напредналите страни - искат нормални условия за живот, които да им осигурят едно достойно съществуване...

Разбиха се илюзиите на Вапцаровия лирически герой, че „животът ще дойде по-хубав от песен, по хубав от пролетен ден“. А нима дошлото след това време, периодически изпълвано с гръмки обещания, донесе нещо ново? Разкрепостяване духа на личността - да! Но не се ли увеличиха просяците? Не се ли увеличи многократно престъпността? Ония, които са откраднали от глад,

мизерия или самозаблуда, отново пълнят затворите, както в „Песен за човека“, а престъпниците, тайно извършващи крупни престъпления, свободно и безнаказано се разхождат по улиците. В днешното общество, в което голяма част от корумпирания политически елит разграби народното имущество, за младите хора няма условия за реализация и те, прокудени, отново тръгват като дедите си на гурбет. Но как ще ги посрещне чуждата страна? В какви условия ще попадне човекът? Ще оцелее ли? Един голям мислител е казал, че обстоятелствата творят човека в същата степен, в каквато човек прави това спрямо обстоятелствата. Вапцаровият лирически герой от стихотворението „Песен за човека“ осъзнава първа-та половина на тази сентенция. Престъпникът, повярвал в истината за обстоятелствата, които са съсипали живота му, намира отново човека в себе си. Затова умира, силен и непоклатим в своята вяра в бъдещето, с възвърнато човешко достойнство и то с песен...

Съвременните хора трябва да повярват обаче и на втората част от сентенцията. А именно, че човек трябва да се бори, трябва да направи всичко, което е по силите му - и дори което не е - за да промени обстоятелствата и да изгради себе си като личност. Звездите, викнали на Вапцаровия човек „браво“, днес вече редовно виждат в космоса представителите на човешкия род. Станал ли е обаче човекът по-хуманен във времето на високотехнологичните постижения, или е изгубил по своя жизнен път - ако перифразираме Гогол в „Мъртви души“ - човешките си добродетели? Какво е изгубил от ценностната си система? Може би трябва да се съгласим с великия френски философ от епохата на Просвещението - Жан-Жак Русо, че развитието на техническата цивилизация не е задължително непременно да донесе облагородяване на нравите.

Ето защо, сега повече от всякога ни е нужна Вапцаровата вяра в утрешния ден, „вярата в доброто и в човека“. И най-важното, с което трябва да започнем: да не загубим човешкото у самите себе си. Да не го удавим в ламтежа за пари, коли, за лесен, хубав, но празен живот. А да си поставим голяма цел в живота и да се борим за нейното постигане: да станем личност, да станем homo creator в своята професия. Реализирайки тази висша цел, ние неусетно се издигаме на едно по високо стъпало в своето самоусъвършенстване. В противен случай ще се наложи да повторим думите на големия руски поет Александър Блок: „И стана безпощадно късно - животът прошумя и си отиде..."